

LIBRI I. SECTIO III. CAPVT II.

De

Ophthalmicis.

Vulgata est paroemia: non patitur lusum fama, fides, oculus. Non patitur lusum ob teneritudinem & artificium structuræ summum, tum a nocentibus quibusuis extraneis, tum a iuuantibus vel quasi medicamentis.

Sunt hæc ipsa ad instar aliorum (1) vel *communia* vel *propria*. *Communia* sunt, vt auribus quoque simul debita, emollientia, paregorica, repellentia, adstringentia, traumatica & similia; *communia*, non quidem respectu membri affecti, cuius ratione ea ipsa sunt & dicuntur *propria* potius, v. g. adstringentia, in vuez dilatione; repellentia in influxionibus, traumatica in vulneribus; sed ratione *materiæ medicæ*. *Præcipuum* illorum exemplum præbent *vesicatoria*, & his affinia *setacea*, quæ in affectibus paulo grauioribus vnice oculis opem ferunt, ad nucham applicata. Tacemus purgantia ipsa, quæ in ipsis quoque his affectibus sæpe omne ferunt punctum; vtraque euacuandi scopo adhibita, & quidem seri, oculis copia, motu & influxu, vt & acredine molesti. Virgo viginti annorum debilitate visus laborans, & maculas obuerfantes sibi in oculis sentiens, vnico purgante dato melius habebat.

Sunt itaque (2) *ophthalmica* vel *interna* vel *externa*, vtraque ab *vsu* ita dicta, & quoad partes læsas, interius vel exterius obuias, diuisa. *Interna* vno nomine dici possunt, *æquæ*, seu *visum acuentia* & *roborantia*, (id quod tamen adæquate & externis competit, vt hæc ipsa sint quasi *ophthalmica* præcipua & specifica,) proficua, vbicumque actio oculi cessat vel debilis est, tum in sensu præcipue, tum etiam in motu. Sunt scilicet hæc ipsa *cephalica* fere, *neruina*, *balsamica*, quæ coniunctim spiritus, humores, neruos & caput horum fontem respiciunt; v. g. præter *cephalica* iam *exposita* radix *valeria-*

R

leria-

lerianæ, helenii; herba nepethæ, euphrasia, verbena, fumaria, vt cephalicas rosmarinum, melissam, non laudemus denuo. Item cubebæ, semen anisi, fœniculi, etiam inspiratu vtilia, lignum aloes, succinum &c.

Externa licet pleraque polychresta sint & mixta, paucis exceptis, possunt tamen sub certis quoque classibus speciatim recenseri, quibus ipsa velut certis quibusdam terminis absolvuntur. Sunt nempe partim *exiergentia*, ad motum humorum promouendum, & *dispellendam* & coagulatum remouendum, in vnguiculis, excrecentiis, cataractis, & pustulis vtilia; eaque tum *terrea* exsiccantia, vt perlæ preparatæ, flores cinci, saccharum saturni, vel potius magisterium, vnguentum nihili, tutia preparata, margaritæ troch. M. sief album, pompholix; tum acriuscula salina qualitate sigillata, saccharum canariense D lum album, aloe, fel lucii piscis, eiusque essentia, pinguedo ascie piscis, serpentum & viperarum delicatissima, quæ ad roborandum visum & affectus oculi plurimos laudari satis nequit. *Vid. Ephem. Germ. Ann. II. obs. 125. p. 206.* Pertinet huc aqua saphirina, parata ex lixiuio calcis viuæ, salis ammoniaci accessione pauca roborato, in pelui ænea virorem infusione indepto.

Partim *defendentia*, *demulcentia* & *traumatica*, ipsum cum primis bulbum eiusque concamerationem respicientia, quod in ophthalmia, in variolis & morbillis, vulneribus & punctiõibus ipsis pro suffusione tollenda valet, vt *mucilaginosæ*, auricula iudæ, albumen oui, alumen, mucilago feminis, psyllii, cydon, emplastrum de pomis dulcibus, apud *Sculdet.* aqua frigida, chelidonia maioris, euphrasie, rosarum, verbenæ, essentia veneris &c. Faciunt huc, quæ ad restitutionem humorum extravasatorum, communiter, vel seorsim commendantur.

Legi meretur hanc in rem obseruatio elegantissima apud *Heerium obs. 4. p. 71. seq.* qui succo vesicularum vlni, tempore verno reperibili, primum humorem oculi in gallinis, hinc & in homine restituit, citra tamen visionem saluam restituit.

Hinc *Burrhus* in epistola ad *Bartholinum* hoc ipsum tetigit, qua de edidit hic considerationem physiologicam occur-

ren-

rentium quorundam in epistolis duabus Fr. Burrhi de cerebro & oculis. In harum posteriore p. 30. seq. agit de artificio oculorum humores restituendi, quo multoties dissectos profunde ac transversim brutorum hominumque oculos ad pristinum statum tam feliciter restituerit Amstelodami, ut nec litura cicatricis minima superesset. Quem in finem inseruisse sibi p. 37. pronunciat aquam mirabilem laudatis aliis iam autoribus adhibitam, destillatam per MB. ex foliis chelidonix, (maioris,) addito tantillo camphoræ ad arcendam putrefactionem, vel etiam ex fimo eiusdem chelidonix, seu herba in putrilaginem resoluta, spontanea efferuescentia prolecta in alembico, concluso inibi, aqua. Hac restitui ait citissime oculos exsectos auium & tanta cum venustate micare in eis iridem & fulgorem radiorum, vt longe superet pulchritudinem oculorum naturalem; imo in iis, qui bis dissecti fuerint, laetigari tanto splendore renatos oculos, vt niteant quasi essent perlæ orientales. Cautelam tamen addit, vt summa diligentia vitetur nervi optici læsio, profundioribus quippe huius fibræ læsionibus, curationem difficilem aut infelicem fore, de quibus tum ipse, tum *Exc. D. Maior* noster in curiofo dicto commentario legi latius meretur, laudans etiam fel humanum destillatum. Notabile vero est, iam dudum *Crollius* aquam chelidonix compositam pro oculorum vulneribus in vsu habuisse, quod descriptum & explicatum exhibet *Tenzel, Excog. Chim* p. 669.

Si ab his duobus abierimus, *Th. Kerckringius Spicileg. anat.* Obs. 100. p. 198, proponit se nosse artificium, quo oculus crystallino cæterisque humoribus spoliatus visum recuperare possit, non artificio illo *Burrhiano*, quo ipse quidem viderit canem restitutum, cæcum illo oculo manentem, sed alio, quod tamen reuelare non dignatur, tanto minus admirandum, quo obscurioribus tenebris obuoluitur, tanto magis vero, si ad posteritatis & communem vsum propalare illud sustineat vir celeberrimus.

Candidus & in hoc & laude dignissimus est *A. Sala*, qui in *septem planet. terr. spagir. recens. Operum*, p. 211. ophthalmicum admirandarum vitium tradit, describit & experimen-

to comprobatum exhibet, ex ꝑ bracteat. ꝑij. vini maluat. ꝑxviij. seu ꝑbiß. circulentur ad solem, vitro bene clauso, donec liquor viridis & transparens instar smaragdi fiat. Qui vsum nouerit, præter alia addit, miranda efficiet. Imo, vt ex historia addita patet, humores restituit, 1610. ait, Noribergæ iuuenis quidam lithotomus ex vrbe Basilea lusu gladiatorio serio oculum dextrum effossum habuit, ita vt ex capsula ad longitudinem nucis propenderet. Concionatoris vxor in locum reposuit oculum propendulum, & talis adiumento liquoris fixum reddidit & sanum intra 14 dies, visum tamen amisit, nam ex ictu exciderat pupilla.

Nouimus etiam pinguedinis viperinæ beneficio vulnus oculi consolidatum, & ex albuminibus ouorum conuassatis vel destillatis quoque credibile est tale quid effici posse, vel ex ipsis etiam humoribus oculi bubuli, vtpote maxime affinis.

An vero & crySTALLINUS exemptus restitui possit, & sic cæcitas vel saltim conformatio oculi curari, dubium est maximum, nam de humoris aquei regeneratione res clara est. In læsione oculi consimili *B. Rolfincius* aquam calcatrippæ vnice adhibebat. Sufficiat, nulla alia ratione restitutionem fieri posse, quam principaliter quidem a natura, morborum cum primis horum medicatrice; adiuta medicamentis traumaticis, oculi archeo amicis & specificis, prohibita inflammatione & suppuratione. Vnde aqua chelidonix vel consimilis ob vim aquosam repellit & roborat; ob vim nitrosam terream refrigerat, discutit, & optima est inter omnes ophthalmicas; succus etiam flauus æmulatur bilem abstergendo insignis.

Partim *discutientia* ibi consistentes seu vapores & halitus, seu humores in coagulum abituros. Patet id inprimis in sugillatis, vexatos vocant Latini alias, vbi radix sigilli Salomonis specifica est; & hinc quoque in humorum impurorum affluxu, extrauasatione. Faciunt id *ὀξύδερμικὰ* interna aperitiua item & cephalica; Exterius vero laudata ophthalmica, illa scilicet quæ polychresta sunt, & singulis fere hisce indicationibus singula proficiunt, eadem cum extergentibus. Refer-

Referri huc etiam merentur fofus & fuffimenta, parcius tamen & caute adminiftranda, fumus enim laedit oculos nimia, morficatione, modica non nocet. Nocent quippe & puluerulenta oculis, indicata tamen commode infperguntur, vt perlæ, facchar. magifter, faturni & lapis fifilis ipfe, cum quo nouimus coecitatem afinorum corrigere molitores. Nimio vero calore concretionem humoris albuginei in cataractam promoueri poffe, notauit in ftudiofo, qui in pueritia fotibus talismodi intempertiuus, fuafu medici, vtens eandem reportauit. Notabile enim eft leni acrimonia extergente & difcutiente figillata effe debere, ophthalmica, quod oculus in fe pars fit fpermatia, excarnis, frigidior, membranofa, moderanda tamen pro affectuum modulo, cuius rei exemplum præbere poteft pinguedo viperina, nunquam fatis laudanda; hæc recens magis demulcet, vetuftior magis extergit & difcutit. Vidimus vna nocte eius beneficio vnguiculos curatos.

Pertinet ad difcutientia etiam lenis palbebrarum frictio, inprimis cum fuccino, finaragdo, fapphiro, quod in variolis pro defenfione oculorum cum fuccelfu fuafimus fapius.

Tacemus ex dictis *mixta*, feu in vno, feu in pluribus vis illa emineat. Talismodi etiam funt crocus metallorum vterque, vitriolum album, & ex his parata & mixta alia, vt vnguentum nihili, collyrium Plateri, & alia defcripta apud *Rolfincium in O. & M. Comment.*

Notabile eft hepar bouillum vel hirci a *Coo* & aliis commendari in nyctalopia pro specifico, cuius experimentum felix in famulo fuo fecit *Mabius*, idemque experimentis comprobatum notat *I. Tb. Schenckius hiftor. humor. general. c. 2. p. 36.* Vim fuam exferit increffando, vnde fpiritus animales quoque non tam effufe infuunt. Meminimus & opiatif curatum affectum.

Valent vero de his cautela obferuandæ (1) *in oculis aff. His non folum locus, fed & focus fpectandus eft.* Locus quidem eft oculus, fomes tum caput, tum hypochondria, tum M. S. acris, ferofa, catarrhofa, fcorbutica.

(2) *Repellentia repellant, non impellant, feu impingant.* In-

R 3

primis

primis nimis frigida, debent enim hæc ipsa defendere & reprimere, munitis poris, humores ferofos, non in quiete detinere, Præstat ut plurimum reuellere in his casibus, quam repellere.

(3) *Suppuratio oculis frustra*; omnibus modis arcenda, idque frigidiusculis & discutientibus, V. S. reuulsione &c. Timenda hæc est in ophthalmia insignissima, vbi ipsa salus sepe si seruare oculum velit, non seruabit. Huius vero nota pus est. Studiosus grauissimam talem ophthalmiam patiens ad se nos vocat, offensurus oculum cum linteamine pus ostendit, desperato cum prognostico. Non vero intelligitur tam suppuratio exterior, leuior & palpebrarum, qualis nonnunquam fit, quam interior, & ipsius oculi inflammationem patientis, quæ necessario corruptionem partis post se trahit. Addi hinc potest superius traditis de emollientibus, hæc non conuenire tum oculis promiscue, sed magis frigide quam calide, ut discutientia, (contrario modo,) tum neruis vulneratis, quod exemplo illo Galenico adolescentis l. 1. de compos. med. per gen. c. 7. patet, vbi ab emollientium vsu putrilago secuta est. Vid. Hist. Gal. 47. apud Sylnaticum p. 371.

(4) *Emplastica & anodyna medicamenta oculis inflammatis tantum abest ut profint, ut potius noceant.* Et inter hæc opiata, frustra in collyria recipi solita. Præstat mulcere & defendere, quam anodynis his curam tentare, morsicant magis, quam ut dolorem sopiant. Confer. Galen. 6. aphor. comm. 31.

(5) *Acriuscula in tempore exhibitæ optimæ sunt ophthalmicæ;* tum quia humores ibi subsistentes in motum cient, tum quia oculus frigidus & membranaceus est, vnde leuiora quæ sunt archem eius minus mouent; quæ vero acriora lædunt. Id tamen non facile fit, quod casu & fortuna innotuit; quæ enim partibus tam delicatis nocitura videbantur, non nocuerunt ob robur tunicarum, quod ex anatome patet. Ex eo tamen non inferendum, promiscue oculis inferenda acriora, irritantia quippe, vnde errant qui seu ex vulgo, seu ex medicis camphoram, qui Plum album & alia ultra moderationis terminos collyriis iungunt, vnde inflammatio augetur citato affluxu, & morsicatis fibris.

(6) *Vn-*

(6) *Unctiosa - aquosa oculis amica, unctiosa etiam quadam oleosa; exemplo pinguedinum, viperar. & huic succedanearum, alia vero seu calidiora seu tenaciora non item, vnde absurdum fuerit oculis emplastra apponere.*

(7) *Quaecunque affluxum cient oculis, cauenda; & inter hæc ptarmica, totum caput concutientia, vnde & sani compatiuntur oculi, comprimuntur, illachrumantur, producta sternutatione, & sollicitantur. Longe magis id in ægro & debili bulbo timendum est.*

LIBRI I. SECTIO III. CAPVT III.

De

Oticis.

V delicatissimum membrum est oculus ad extta, ita delicatissimum quoque est auris ad intra, vnde natura intra petras microcosmi eandem abdidit, ne tam facile iniuriis externis esset obnoxia.

Diuidi & Oticæ ad instar ophthalmicorum possunt in *interna & externa*, Internis & externis communia sunt (1) *Roborantis*, quæ spiritus vigorant, vt influant, nec stationem suam deserant, seu ab intemperie capitis frigida, seu defectu spirituum, seu obstructione pororum nerueorum influxus vacillet, vt in auditus grauitate, difficultate & sensus lesionibus aliis. Inprimis huc faciunt, quæ volatili subtilitate id præstant, vt ipsissima cephalica recensita pleraque, saluia, rosmarinus, stœchas arabica &c. Deinde & præcipitantiæ cephalica omne tollunt punctum, præcipue & principaliter cinnabarina. Vix in vlllo affectu capitis tam insignem hæc edunt effectum, quam in aurium his affectibus. Vnde & in febrium continuarum & ardentium declinatione omnium optima sunt, iis in casibus, quod sapius experti reuera testari possumus.

2. *Aperientia & discutientia*, partium iudem volatilium & spirituosarum, sale volatili oleoso inprimis pollentia, cum di-

ctis